

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 8

urn:nbn:de:bsz:31-103771

Comment. in Curtium. lib. 8. cap. 7. n. 16. & c. 8. n. 1. 2. 3. 5. 6.

posse nisi morte succurri. Ego tamen non video quomodo Curtii verba hanc explicationem patiantur: non enim imputat Alexandro, ut illi apud Suetonium, quod eum voluisset occidere: sed quod vtilibus eum præceptis ad bene imperandum, si ea monitione corrigi posset, instruxisset. ad quam rem utique non morte regis festinata, sed longiore vita opus erat.

8, 7, 16. *PARCE*) Deest parentibus, aut tale quid. Bongars. suspicabatur legendum: *De cetero parce: aliorum orbam seu supplicis ne oneraveris.* Melius Raderus edidit: *parce his quorum orbam &c.* si tamen ex libris id supplevit Modius, cum enim ille sequitur, alius quidem libris abest pronomen. Aspicit autem Hermolaus morem Macedonum, quo parricidarum propinquitiam puniebantur. De quo aliisque similibus supra ad 6, 11, 20, & mirifice disputat Grotius de iure belli 2, 21, 9. & sequentibus. Arnif. de iure maiest. 3, 6, 8. & seqq. & de rep. 1, 4, 2. & Clapmar. artic. 4, 5.

QUOD PETIERAMVS) Libertatem: ut saltem morte liberemur à seruitute tua & tyrannide. Raderus.

8, 8, 1. *PATIENTIA MEA*) Si enim essem istis moribus quibus me videri iste voluit, iam pridem indicta causa eum occidisset. Elegans est illud in hanc rem, quod de Augusto narrat Sarisberienfis, qui cuidam in publico inclamanti, Tyranne! respondit, si essem, tu non diceris.

8, 8, 2. *A MAGISTRO SVO*) Inuidiose sic appellat Callisthenem, quasi auctor ei doctorque parricidii fuisset.

VT VOS QUOQUE) Male affectus locus: omnes istas voces omitunt Mss. at sequentes, non solum ipse, recentiores impressi. Si mei sit arbitrii, faciam: ut vos quoque ipsi audiretis. Vulgo non solum ipse, quod de se dicere Alexandrum intelligas.

8, 8, 3. *AB ANTIQVISSIMIS*) Non ergo cepit illud institutum à Philippo, ut volebat Ælianus supra ad 8, 6, 2. vbi vide.

A TUTORIBVS) Hæc ita concepta fuisse putem: *Hoc & oportet fieri, & fit: tutoribus pupillos, maritis uxores, seruis quoque huius ætatis pueros verberare concedimus.* At Acidalius: *& fit à tutoribus pupillis, à maritis uxoribus.* aut potius, ut idem ait, minori mutatione sic: *Hoc & oportet fieri* (dubitat, an & hoc mutandum ferri) *& ferunt à tutoribus pupillis, à maritis uxores: seruis quoque &c.* Tutoribus autem id ius in pupillos apud Romanos quoque fuisse conici potest ex definitione tutelæ, quod sit *vis ac potestas in capite libero.* Nam tutor non rebus duntaxat, sed etiam moribus pupillæ præponitur. l. 12. §. 3. de administr. tut. Iuuat & ratio legis vnicæ C. de emend. propinquorum.

UXORES) Ne tamen sine legitimis causis, neue flagellis aut fustibus id fiat, arg. l. 8. §. 2. C. de repud. & Nou. 117. cap. 14. vbi Gothofr. cui iunge Alciatum de præsumpt. regula prima præsumpt. 3. & quos ibi citat. Item Tiraquellum in leg. Connub. 1, 8. & 9. prolixè, qui probat iure quidem maritis eam potestatem concedi, sed sapientes & cordatos virosea uti non solere.

SERVIS) Inprimis prædagogis: elegans exemplum in Plauti Bacchid. 3, 3. quæ scena digna lectu: digna, qua bona insunt, imitatu.

8, 8, 5. *SVÆ CAVSÆ*) Parricidas enim defendit.

8, 8, 6. *RYRSVS*) Intellige primum à duobus indicibus nominatum veniam impetrasse: iterum deinde conuictum poenas luisse. Turbat tamen supra 7, 1, 6. ibi enim etiam in eisdem cogitationes occidendi regis post veniam relapsum scribit: sed id de duobus indicibus, non ut hic priori, sed posteriori eius consilio attribuit.

8, 8, 8. *CLEMENTIA*) Verissima, verissima gnomo, cui tamen etiam lumen accedat ab sententiis & exemplis à Grutero in Tacit. discurs. cap. 24. Cui adde nobilissimum apophthegma Theopompi apud Plutarch. apophth. l. ac. cap. 65. qui interrogatus, quid ita Sparta floret? quia ne reges recte imperare scirent? Imo, inquit, quia cives parere. Laudat in Agricola suo dexteritatem istam Tacitus 42, 6. Domitiani vero natura præcepta in iram, & quo obscurior, eo irrevocabilior, moderatione tamen prudentiaque Agricola leniebatur, quia non contumacia, neque inani iactatione libertatis, famam fatumque provocabat. Quod idem si fecisset Clitus, vixisset. Nicoclem (nescio an Sicyonium tyrannum) dixisse perhibet Camerar. subcif. 1, 88. simillimam huic sententiam: Non solum considerandum esse ingenium tyrannorum, cur benigni aut difficles sint; sed civium quoque mores. Annius Bassus Silvanum specie obsequii etiam rogebat. Tacit. De Moscovitis scribit Surlius in Comment. ad Ann. MDI. incertum esse, virum ipsius gentis immanitas & duritia eiusmodi tyrannidem (eam modo descripsit) mereatur.

8, 8, 9. *QVID EGO MIRER*) Arguto genere defensionis vitur: insinuat se crimine avaritiæ, à quo nemo dubitet, cum esse alienissimum: facile igitur iudicari posse, ne ceteris quidem criminationibus fidem adhibendam. Eodem modo purgare se conatur Nero apud Sueton. 41, 4. cetera commissa vi falsa non alio argumento refellebat, quam quod etiam inscilia tantopere laboratæ perfectæque à se artis obiceretur: singulos subinde rogans, nossetne quemquam præstantiorem?

PYDORI VESTRO GRAVEM) Ostentando publice, & velut exprobrando. Inde lex in Chronosolone Luciani: De muneribus quam modestissima simul, & paucissima verba sunt: neque grave quicquam in literis quisquam ascribio, nec quæ mittuntur laudato. Quod late deducit Seneca de beneficiis. Id observatum à Carolo V. tradit Surlius ad Ann. MDLVIII.

ARGENTEIS LECTIS) Post Alexandrum maximum, quia Asia thesauros diripuit, prorsus exorta est, quæ, ut Pindarus inquit, late dominatur opulentia. ait Athenæus 6, 4. cum paulo supra narrasset, adeo rarum antea Græcis usum auri fuisse, ut Philippum Alexandri patrem Duris scripserit, exiguum auream phialam, quam penes se habebat, in lecto cubanem, pulvinari semper subdidisse. Quod tamen non credam nisi ante excultas aurifodinas Macedoniæ, de quibus Diodor. 16, 8. Addam pauca ex Dionis orat. 25. sub finem. Alexander in Asiam ducentis exercitum, Macedones divitissimos omnium hominum effecit, simul & pauperrimos: & pariter fortes & pariter infirmos: exulesque & reges eosdem: Aegyptum & Babylonem & Susa & Ecbatana imperio addens, Agas vero & Pellam & Dion auferens. Sed mirum est quod de argenteis lectis ait Curtius: & quidem tam vulgatos fuisse, ut toti exercitui tribuantur. Certe de Heliogabalo imperatore rem inutilitatem prodere sibi videtur Lampridius cap. 20. Hic solidi argento factos habuit lectos & triclinares & cubiculares. Forfan hi solidi argento fuerint, illi militum leuiter ornati vel inducti & bracteati. Augustum contra ne toto quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modice instrato. Sueton. Aug. 73, 1.

8, 8, 10. *AT ENIM*) Suspico quædam huius orationis membra parumper esse luxata, quæ sic in ordinem redigam: Spolia de hostibus suis sustinere non possunt, & sane plus habemus quam capimus: insatiabilis autem avaritiæ est, adhuc implere velle, quod iam circumspicit. At enim Persæ &c. Nam illa intermedia: & sane plus habemus &c. infra num. 12. interueniat alieno argumento, cum ibi de Persis eorumque moribus imitandis instituta sit tractatio.

SPUNT APUD ME) Feci sic postulante sententia. Hactenus cusi, in magno honore sunt. Apud me quidem &c. quid interfit quiuis facile æstimabit.

SOLITVDINEM FACEREM) Camillus apud Liu. 8, 13, 13. ad Patres

tres Romanos: *Pacem vobis, quod ad Latinos atinet, parare in perpetuum vel sciendo, vel ignoscendo potestis. Vultis crudeliter consulere in deditis vicloisque? licet delere omne Latium: vastas inde solitudines facere &c.* quod tum prudenter consideravit senatus. At in Taciti Agric. 30, 7. Romanis inuidiose objicit Britannus ille, quod, *vbi solitudinem fecere, pacem appellent.* Ceterum quae non minus eleganter hic, quam prolixè de clementia & moderazione vibrat, ea pluribus deducit Gruterus discurs. in Tacitum cap. 25. & 26. item Virdung. ad ista Taciti Agric. 19, 1. *Parum profici armis, si iniuria sequeremur.*

NON POENITERET) Quantiuis pretii dictum, cui tamen par illud Theodorici apud Cassiodor. Var. Epist. 3, 43. *Nobis propositum est, Deo iuvante sic vincere, ut subiecti se doleant nostrum dominium tardius acquisisse. Sane firmissimum est imperium, quo obediunt gaudent, ut ait Lii. 8, 13, 16.* Ad Alexandri subditos accommodat Plutarch. de Fort. vel Virtut. Alex. 1, 7. dictum Themistoclis: *ἐπιλωόμεθα ἄν, ἐὰν μὴ ἐπιλωόμεθα, Perieramus, nisi perissemus.*

8, 8, 12. QUAM CUPIMVS) Est indubitata emendatio Acidalii, prius legebatur: *quam cupimus: nec pro Curtii mente, nec Alexandri.*

INSATIABILIS AVARITIÆ) Impendio placuerunt isti versus:

*Multis cum nimium possideant, sibi
Ferre nemo satis possidet: Omnibus
Fas felicibus est esse: sed haud magis
Quisquam sorte sua scit bene perfrui:
Sic quo diues, eo pauper is est magis.*

Sunt autem Reufneri ad Symbolum Fl. Iustiniani II. quo loco multa de avaritia lectu digna congestit.

8, 8, 13. IMITARI) Vide supra ad 8, 5, 19. Sic à Rom. veteribus, accitis quae usquam egregia, compositae duodecim tabulae. Tacit. 3, 27, 1. Praeclare Caesar apud Sallust. Catil. 51, 22. *Maiores nostri, P. C. neque consilij, neque audacia nunquam eguere: neque superbia obstabat, quo minus aliena insituta, si modo proba erant, imitarentur &c.* Plato hac potissimum de causa & ipse suscepit peregrinationem, & civibus suis, non vno loco libri 12. de legib. commendavit, *ut patrie vbi communicarent, si quid alibi reperissent ei futurum & vtili & ornamento.* Merito autem ab hoc consilio laudat Alexandrum Plutarch. de fortuna eius 1, 8. quod Aristotelem non esset sequutus, *qui eum iubebat Graecis se tanquam principem, barbaris ut dominum praebere &c.* Iudicium Strabonis idem est sub finem libri primi.

8, 8, 14. HAUD ALIENVM) Tum opportunum ad res gerendas; tum etiam, quod tacite innuit, rebus suis haud male conueniens. Quomodo Livijs praefat. 7. ea belli gloria est pop. Romano, *ut quam suum conditorisque sui parem Marsem potissimum ferat; tam & hoc gentes humane patiantur aequo animo, quam imperium patimur.* Sic in Luciano apud Minoem: *Si vero deus hominibus videbar, parcendum illis erat: nam verum magnitudine, ut tale aliquid de me crederent, inducti sum. & seq. dialog. priorem rationem exponit: quia ad res gerendas sic mihi visum erat conducere, commemo hoc usus sum rationij.* Quae tamen ipsa ratio à Philippo patre ibidem refellitur, inter alia argumenta & eo, quod ad 4, 7, 30. verbo *Corruptis*, considerauimus. Haud tamen omnino vanam istam vanitatem fuisse probari possit exemplo quod refertur supra 7, 6, 6. Eisdem fere ob rationes Varro apud Augustin. de Ciu. DEI 3, 4. *vile esse civitatibus dicit, est falsum se, ut se deorum filios credant. & 4, 31. multa sunt vera quae non modo vulgo sciri non est vtile, sed etiam tamesi falsa sint, aliter existimare populum expedit.* Ergo apud eundem Lucianum Diogenes ad Alexandrum: *Sacerdo-*

um Ammoniorum mendacium ad res gerendas tibi haudquaquam fuit inuile: propterea quod vulgus te verebatur metuereque, quum deum esse crederet. Sic fere omnes populi referrebant originem suam ad deorum aliquem, ut primordia vrbium augustiora facerent. Liuius procerchio. ad quem locum exempla multa Gruterus notat. Atque hæc pro Alexandro ipse aliique dixere, haudquaquam paria futura contrariis argumentis; si quis ex diuerso vrgeat.

8, 8, 15. *VERI VICEM*) Liuius 34, 12, 3. accinit: *Sæpe vana pro veris, maxime in bello valuisse*: remque exemplo subiecto testatam facit. de fama autem supra ad 3, 8, 7. dictum, quibus iungi potest Lipsius polit. 5, 16.

8, 8, 16. *VOLVI OSTENDERE*) Reuocauit Acidalius vltimum verbum ex vulgatis editionibus, vnde Modius pepulerat; & videre legendum, non *videri*, docuit. hæc tamen in explicacione sequentium: *Oculos ergo &c.* nec mirum. nullus enim inde sanus exeat sensus, si pro *spectantium* non scribas *essetantium*, nisi tamen & simplex illud hoc significatu capitur, quod pene indueor, ut credam, cum toties hauius loco reperiam. Sensus igitur est: *Cipiam* (tanquam ex insidiis) præstringamque Indorum oculos qui nihil expectant aduentu nostro, quam sordida & humilia omnia, arma ære aut ferro rubiginoso squalentia, nihil opulenti, nihil ornati. Ergo cum hæc species nec opinantibus fuerit obiecta, cum alias etiam melius honorificentiusque de nobis opinabuntur; tum quoque deprehendent non auri argentiue inopia vel cupidine, sed per virtutem, & ob gloriam, istam expeditionem nos suscepisse.

8, 8, 19. *MODO VIDISTI*) Suspecta hæc verba, nec video quomodo tolerentur, nisi non explices de præfenti tempore, sed ita; quæ vicissim apud Callisthenem de me nunc dixisti, nunc ipsum dicentem audiuisti: hæc enim probra iam diu magister iste tuus tibi præcinit.

OLYNTIUS) Id est, cum Olynthius sit. Odiose autem nomen patriæ eius inducit, ad exasperandos Macedonum animos, memoria vetustissimæ similitudinis, quam ea cum vrbe exercuit Macedonia, donec Philippus eam excinderet, qua de re Dio Chrysost. orat. 25. *Philippus Macedonas humiles & infirmos, suoque patre concedente Olynthius principatum, fortis fecit & bellicosus, & propemodum totius Europæ dominor.* Callisthenem autem Olynthium fuisse, & discipulum, ac cognatum Aristotelis ex Hero consobrina eius editum, præter Plutarchum in Sylla 72. Alex. 98. & Suidam, Diogenes Laërtius in *vita Aristotelis* refert. Poppmā. Antigonus apud Diodor. 19. 61. *πολιμαρτίης Μακεδόνων* vocat τὸς Ολυθίους.

8, 8, 20. *HOMINIBVS*) Forte omnibus: toti cohorti; non parti, vel certis quibusdam. ut nimirum ita vindictam expeterent, illatæ in societatem suam infamiae. Adspirationem sæpe adici aut demit temere, dicitur in Indice, H. adspiratio.

VT FIDEM SVAM) Sic apud Tacit. Ann. 1, 44, 5. *Gaudebat cadibus miles, tamquam semes absoluere.*

EXCRUCIATOS NECAVERUNT) Arrianus 4, 2, 38. & apud Plutarch. cap. 98. ipse Alexander, more Macedonum faxis obrutos scribunt: quod tamen non impedit, quin ante mortem excruciatii fuerint, exemplo Philotæ supra lib. 6. extremo. Crudelitas enim illa maxime in vsu fuit apud veteres. vnde quasi solennis scriptorum formula *excruciatum necare*: quam apud Liuum 25, 23, 10. restituo: *necati omnes excruciatii sunt*, non: & *cruciatii*. Victor de Cæsar. cap. 36. alterum pro utroque posuit: *cum auctores Aureliani necis excruciatiiisset*, sicut in Phocione cap. 47. Plutarchus bis. Suetonius Aug. 14, 1. *discruciatum necare*. Cicero pro L. Manil. cap. 5. alia addit augendæ indignitati: *Legatum pop. Romani consularem, vinculis ac verberibus, atque omni supplicio excruciatum necauit*. atque ita Liuius 29, 18, 11. *tribunos militum in vinctis*

eula coniectos, dein verberatos, seruisque omnibus supplicii cruciatos occidit. Statim Curtius, mutatis paulisper verbis: Callisthenes tortus interiit. nam illud ante (ante tortus) quod inserunt recenter editi, iam olim glossæ suspectum, volentibus libris expuli. Encolpii verba apud Petronium: *si quid tristius parvas, celeriter confice. neque enim tam magnum facinus commisimus, ut debeamus torti perire.* Græcis est *φραβλῶντα* aut *βασιλευμένων δαπάνων* tortum mori: ut Plutarcho Phocione c. 47. Zonara tom. 2. *ἀκιστάμνοι δαπάνων*, prius excruciatum interficere: de Hannibale & captiuis Romanis loquitur. idem mox de Scipione seditionis auctores puniente. *Ὀλυμπιάδων ἀναρχαφῶν*, Olymp. 118. *Romilarem tyrannidem affectantem Carthaginenses excruciatum necauerunt: ἀκιστωτες ἀνάδων*. Polyb. 1, 80. *ἀκιστωμένους δαπάνων*. Ioseph. de bel. Iud. 6, 12. *μωσαϊσμοί δὲ καὶ πρὸ βασιλευμένων ἔκταναν πάντας ἀχίαν, ἀνεσώθησαν*. Appian. de bel. Punic. *ἐκταίαν ἢ καὶ φῶλον ἀκιστάμνοι*. Id Romæ per leges non licebat in ciues. Sallust. Catilin. 51, 14.

8, 8, 21. *TORTVS INTERIIT*) Aristobulus apud Arrian. 4, 2, 38. tradit compedibus vinctum in exercitu ductum fuisse, ac postea morbo interiisse; Ptolemæus tortum ac denique suspensum vitam finisse. Iustinus 15, 3, 3. (ex quo Drefer. Millen. IV.) singillatim supplicium eius exponit: *Cum Alexander Callisthenem truncatis crudeliter omnibus membris, abscissisque auribus ac naso labiisque deforme ac miserandum spectaculum reddidisset, insuper cum cane in cauea clausum, ad metum ceterorum circumferret; tunc Lysimachus venenum ei in remedia calamitatum dedit.* Seneca pater Suasoria 1. præceptorem Alexandri appellat, & lancea trajectum scribit. Philostratus 7, 1. à Macedonibus ait interfectum quod ipso vituperasset. Diog. Laërtius in vita Aristotelis in cauea circumductum ad spectaculum, morboque pediculari correptum, ac demum leoni obiectum. Suidas quoque cauea vna cum Nearcho inclusum, & phthiriasi absumptum ait. De cauea etiam Ouidius in Ibin. versu 519.

Inclususque necem canea patiaris, ut ille

Non profectura conditor historie.

Quamuis indoctiores Chærilum poetam intelligant, quod ex Parrhasio, Laurentio Abstemio, Egnatio refutat in notis ad Ibin Ouidii, Valerius Andreas Desselius, cui suffragatur Franciscus Sanctius Annotat. ad idem Ouidii carmen. Phthiriasi periisse & Plutarch. in Sylla cap. 72. auctor est. Loccenius & Raderus. *Decessisse Callisthenem alij ad Alexandro suspensum dicitant, in vinculis alij morbo afflictum: Chares, postquam comprehensus fuit, septem menses in vinculis custoditum, ut in concilio presente Aristotele iudicaretur, ac quo tempore in Mallis Oxydracis Indis sanciatum fuit Alexander, ex corpore supra modum iurgido, et morbo pediculari excessisse.* Plutarch. Alex. cap. 98. Quod autem Iustinus narrat de Callisthene, nescio cui Telephoro Rhodio obuennisse scribunt Seneca de ira 3, 17. & Plutarch. de exilio cap. 21. offenso Lysimacho rege. Hanc autem scriptorum de Callisthenis morte diuersitatem vitabundus Curtius, consulto videtur vsus omnia ista complexo vocabulo, *interiit*, quomodo & Valer. Max. 7, 2, 8. ext. *spiritu carere iussim* scribit, non adiecto, quo supplicii genere. item 9, 3, 1. ext. *Callisthenem mori iussim*. Seneca Nat. quaest. 6, 23. *occidit Callisthenem*. Quomodo & Orosius 3, 18. & Dio Chrysof. Orat. 64. vbi etiam, perinde ut Seneca Rhetor, Alexandri præceptorem appellat Callisthenem. Quid Diodor. de eo scripserit, interitu capitis eius incertum est.

8, 8, 22. *REVOCATVS AD VITAM*) Supra ad 8, 2, 12.

8, 9, 1. *OTIVM*) Tacitus Germ. 44, 4. *Otiöse armatorum manus facile lasciuunt.* Quem locum late tractat Gruterus discurs. in Tac. cap. 40.